

VIOLETA
PALČINSKAITĒ

PASLAPTIES BABILONAI

arba

*as - tau siņcī
labz dieny*

VIOLETA
PALČINSKAITĖ

PASLAPTIES BABILONAI

arba

*aš tau siūnū
labą dieną*

VILNIUS 2019

Projektą finansuoja Lietuvos kultūros taryba

Knygoje panaudotos asmeninių Violetos Palčinskaitės daiktų nuotraukos.
Ketvirtajame viršelyje – Aidos Chlebinskaitės nuotrauka.

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB).

Šį leidinį draudžiama atgaminti bet kokia forma ar būdu, viešai skelbti, taip pat padaryti viešai prieinamą kompiuterių tinklais (internete), išleisti ir versti, platinti jo originalą ar kopijas: parduoti, nuomoti, teikti panaudai ar kitaip perduoti nuosavybėn.

Draudžiama šį kūrinių, esančių bibliotekose, mokymo įstaigose, muziejuose arba archyvuose, mokslinių tyrimų ar asmeninių studijų tikslais atgaminti, viešai skelbti ar padaryti visiems prieinamą kompiuterių tinklais tam skirtuose terminaluose tų įstaigų patalpose.

ISBN 978-609-466-374-1

© Violeta Palčinskaitė, 2019

© „Tyto alba“, 2019

Turinys

Vietoj įžangos	7
Kiek tau metų	11
Visada su tavim	23
Sunku būti gražiai	33
Eglės, eglutės, eglėšakiai... ..	41
Gimtadieniai ir jubiliejai	47
Tikrovės iliuzija, arba Iliuzijų tikrovė	54
Vėl teatre	69
Nykštukas Nosis	77
Tulpių diena gerų naujienų šalyje	84
Knygos	99
Gėlių kodas	107
Niujorkas, Niujorkas	117
Valanda su Jadvyga Čiurlionyte	133
Muzikos pamokos	139
Eilėraščiai gimsta iš nieko?	152
Po granato medžiu	159
Tas nekaltas paprastumas.....	170
Moterys saloje	185
Pažinimo medyje – žaltys	193
Su lėle	200
Vargas <i>man</i> , Jeruzale	209
Taip kvėpia vakaras	217
Ilga eilė prie Modiljanio	223
Aš tau siunčiu labų dienų	236

Vaikystėje prie mano lovelės visada galėjai rasti Anderseno pasakas, o dabar kabo šis Janinos Malinauskaitės paveikslas, dovano-
tas po premjeros Kauno dramos teatre pagal mano pjesę „Kris-
tiano Anderseno rožė“, kurią pastatė režisierius Gytis Padegimas,
o puikias dekoracijas ir kostiumus sukūrė Janina Malinauskaitė.
Šitaip spektaklyje atrodė pjesės veikėja Ingė, burmistro duktė.

Lėlė Viltė. Ją padovanojo ir vardą davė kunigas poetas Justas Jassėnas po susitikimo su skaitytojais Palėvenėlės bažnyčioje. Gal todėl, kad vaikystėje buvo mano knygų skaitytojas.

Šios tulpės tik atrodo kaip tikros. Iš tiesų per darbelių pamoką jas padirbdino ir Tulpių diena atminti man atsiuntė mokiniai iš Norvegijos, Sivilveno mokyklos „Aura“. „Šitos tau žydės amžinai“, – su meile parašė atviruke mažieji draugai.

VIETOJ ĮŽANGOS

Knygų mugėje po mano pirmosios atsiminimų knygos „Atminties babilonai“ pristatymo priėjo pagyvenęs skaitytojas panevėžietis ir paklausė:

– Kodėl savo knygą jūs pavadinate mūsų prekybos centro vardu?

Mugės šurmulyje kažin ar būčiau sugebėjusi jam papasakoti apie žmones iš biblinės legendos, kurie senovėje kalbėjo ta pačia kalba, vartojo tuos pačius žodžius, o klajodami po Rytus pasiekė puikiame slėnyje esančias Babilonijos žemes ir nutarė ten pastatyti miestą, o mieste – aukštą bokštą, remiantį patį dangų. Bet Viešpaties sumanymas buvo kitoks... Kai statytojams buvo likę nedaug ligi pačios viršūnės, bokštas nugriuvo. Žmonės ėmė kalbėti skirtingomis kalbomis, pasiskirstė į rases ir tautas, jie buvo išblaškyti po visą pasaulį. Nuo tada prasidėjo DIDYSIS NESUSIKALBĖJIMAS. Ta legenda visada man atrodė labai pamokanti ir aktuali. Juk DIDYSIS

NESUSIKALBĖJIMAS vyksta ligi šiol: skirtingų šalių, tautų ir mūsų pačių. Kartais nesusikalbame ir su savimi. Gal tame glūdi kokia nepaaiškinama paslaptis? Matai reiškinių ar daiktą vienaip, o jau po kelių dienų regi juos visai kitaip... Ir konfliktuoja su savimi.

Tačiau... Kai mano skaitytojas pasitraukė, staiga pagalvojau: o argi prisiminimai nėra tam tikras prekybos centras? Tu pasineri į to prekybos centro gelmes ir naršai, naršai savo atminties lentynose. Kartais prisiperki to, ko tau visai nereikia – įvairiausių mažmožių, mielių niekučių, smulkmenų, kurių vėliau neturėsi kur dėti. Kartais ištrauki iš ten didesnių dalykėlių, kuriuos buvai pamiršusi esant... Kartais būtent juos skubiai padedi atgal į lentyną, kad nebūtų pernelyg skaudu, ir ieškai vaikystės lėlės ar seno albumėlio. Turiu pripažinti, už tuos „pirkinius“ tenka mokėti labai didelę kainą. Ne pinigais, – savim. Kas nors įsižeidžia, kad paminėjai, o kas nors – kad ne. Būna, kad netenki draugų. Ir niekaip negali suprasti, kodėl...

Noriu nuvilti savo skaitytoją, kuris laukia nuotraukų. Kaip ir ankstesnėje knygoje, jų nebus. Žiauriai nemėgstu nuotraukų. O ypač savo: ir visai nesvarbu, ar jos iš jaunystės laikų, ar iš dabarties. Tokia tatai mano beprotybė. Bet juk, sako, menininkams būdingos visokios keistybės... Gal čia dar ne pati blogiausia. Kažkur skaičiau, kad žmonės, negalintys žiūrėti į savo atvaizdus, yra linkę į savižudybę. Na jau ne. Čia tai tikrai ne apie mane. Pernelyg myliu gyvenimą. O jūs, skaitytojai, patys mintyse iliustruokite mano tekstus, pasitelkę fantaziją. Taip netgi įdomiau. Ir dar. Tie, kurie dėliosite mano naujos knygos egzempliorius į lentynas, net jei matysite ant viršelio mažą stiklinį

paukščiuką, išlikusį nuo mano tėvų kalėdinės eglutės iš prieškario laikų, ar vieną kitą vaikišką eilėraštį, nedėkite knygos į vaikų literatūros skyrių. Ši knyga tikrai ne vaikams.

Beje, antrąją „Babilonų“ knygą pavadinau „Paslapties babilonai“. Nes visas mūsų gyvenimas yra paslaptis: gimimas, mirtis ir kiekviena diena. Juk atsibudę rytą nežinome, kuo ta diena baigsis. O kai vis daugiau laiko praleidžiame viešojoje erdvėje, kurioje nelieta vietos privatumui, pamažu prarandame ir save...

Vienas kolega šiaurietis rašytojas kažkada yra man pasakęs:

– Kiekvieną rytą prieš sėsdamas prie rašomojo stalo užsivelku švarius marškinius.

O aš sakau:

– Man svarbu, kad kiekvieną rytą sėsdama prie rašomojo stalo turėčiau švarias rankas. Ir švarią sąžinę.

PASLAPTIS

*Kas už tų vijoklių sienos?
Seno sodo sėklų sielos
Tyliai bunda po žeme...
Netrukdykime, eime.*

*Kas už lango atsiduso,
Kai čionai nebuvo mūsų?
Tie, kam buvo tuo laiku
Truputėlį nejauku.*

*Kas tenai už aukšto bokšto
Visą laiką gudriai spokso?
Ką šįvakar pasakys
Debesies žydra akis?*

*Kas tenai už mūsų juoko,
Už nakties šešėlio juodo?
Už mėnulio, už žvaigždės,
Kas už mūsų paslapties?*

*Kas palieka amžinai?
Tai balti žmonių sapnai.*

KIEK TAU METŲ

Tiek, kiek reikia. Nei daugiau, nei mažiau. Bet kodėl tau amžinai rūpi mano metai? Pareik namo, pasiimk vadovėlį arba enciklopediją, jeigu tokią turi, įsijunk internetą. Ten rasi ne tik kiek man metų, bet ir ką dar esu nuveikusi. Ką parašiau, kiek knygų išleidau, kiek mano eilėraščių yra vadovėliuose... Ne, šitaip nesakysiu. Šitaip jau sakiau kitoje mokykloje. Įsiseidė. Tada pasakysiu taip: galėčiau būti tavo močiutė. Žodis kažkoks griozdiškas. Senelė? Dar blogiau. Ir apskritai, ko prie manęs kimbi su tuo nelemtu klausimu tu, geltonsnapi varliūkšti... Oi, visai blogai. Apsijuoksiu. Net jeigu varlės turėtų snapus, jie greičiausiai būtų ne geltoni, o žali... Viena laimė, kad kalbėjau tik su savim.

Staiga ne vietoje ir ne laiku prisiminiau, kaip kartą Londone mano draugo mama paklausė, kiek man metų. Matyt, savo sūnui linkėjo jaunesnės draugės, ir ne iš Rytų Europos. Trisdešimt, ponია, atsakiau jai. Trisdešimt. Visą

likusį gyvenimą. Ponia nesupyko, matyt, turėjo humoro jausmą. Pažvelgusi į prabangų Vedžvudo keramikos puodelį, iš kurio gurkšnojau jos paruoštą kavą, draugiškai nusišypsojo ir tarė: naudoji geros kokybės lūpdažį. Kitos moterys ant puodelio kraštų visada palieka raudonas dėmes. Kad žinotum, kaip sunku jas nuplauti...

Čia atsipeikėjusi pamačiau, kad mano atsakymo tebelaukia pilna salė labai mielių ir smalsių žmogučių. Ir aš, nutaisiusi žavingą (bent man taip atrodė, nes labai stengiausi) šypseną, saldžiu balseliu prabilau:

– Mieli vaikai! Mielos mergaitės. Mieli berniukai. Berniukai ypač. Kai užaugsite, gal geriau suprasite, ką noriu jums pasakyti: niekada neklauskite moters, kiek jai metų. Tai paprasčiausiai nemandagu. Todėl, kad moterys visada yra jaunos.

Vaikų veideliai ištįsta ir jie juokiasi, kol tas juokas susilieja į pilkai sidabrišką visumą, didžiulį debesį, iš kurio krenta pailgi krištoliniai lašai. Ant mano rankų, pečių, veido. Nesustabdomai lyja...

Šitaip lis dar ne vieną dešimtmetį ateityje, per „Poezijos pavasario“ šventes. Tarsi koks užkeikimas. Bet mes juk jaunos. Kol kas mums dar visada linksma. Tarp savo kolegų, šventės dalyvių, esu kone jauniausia. Judita Vaičiūnaitė šešeriais metais vyresnė, mes labai geros draugės. Mano sunki mokyklinė kasa jau nebesiplaiksto už nugaros kaip koks botagas, o yra surišta į griežtą suspaustą kuodelį. Štai tokią mane netolimoje ateityje nupieš dailininkė Marija Cvirkienė. Visi sakys – koks gražus portretas. Dailininkės darbas tikrai gražus, bet aš vis tiek sau nepatinku. Tik dailininkė čia visai niekuo dėta, jei tu nesusitaikai su savim. Ir kol kas tai visai nesvarbu...

Lyja. Mūsų vilnoniai megztukai kiaurai permirko. Judita jau ėmė drebėti nuo šalčio. Aš irgi. Bet mes neturime kur pasislėpti. Aikštė Palemone pilnut pilnutėlė klausytojų, poezijos gerbėjų. Net keista, kad niekas neketina pakilti ir išeiti. Tiesa, jie su skėčiais. Mes skėčių neturime. Galbūt visus jungia magiška poezijos trauka? Netikėtumo jausmas. Pirmas „Poezijos pavasaris“ Lietuvoje. Netrukus už savo eilėraščius bus vainikuojamas Justinas Marcinkevičius, jis, beje, ir tos šventės sumanytojas. Mūsų daug, visas būrys. Šventė prasideda, ir poetai, pakilę nuo šlaپیų medinių suolų, vienas po kito eina prie mikrofono. Algimantas Baltakis, Alfonsas Maldonis, Vacys Reimeris, Eduardas Mieželaitis... Visų nesuskaičiuosi. Visi jau turintys skaitytojų sąmonėje ir širdyje savo vietą.

Lietus ne tik nesiliauja, bet dar sustiprėja. Staiga Vladas Šimkus, sėdintis greta mūsų, sako:

– Na, mergaitės, negi taip negerbiate savęs, kad per tokią liūtį eisite skaityti? Ar mes vergai? O jeigu jau eisit, tai nepamirškite prie mikrofono išgręžti rankraščių.

Mums linksma. Kaip smagu maištauti, kai esi jaunas. Todėl, lietui pliaupiant ant galvų ir rankraščių, išgirdusios savo pavardes, mes su Judita prie mikrofono neiname. Tą patį daro ir kurstytojas Vladas Šimkus. Esame patenkinti savo „išdidumu“. Nebepresimenu, ar turėjome sekėjų, bet mūsų „išdidumo“ taip niekas ir nepastebėjo, ir net mūsų nepasigedo... Matyt, nebuvo jau tokie reikšmingi, kaip norėjome. Ko gero, nepavyko ir kitas planuojamas maištas, kai į Juditos namus atvykęs Tomas Venclova ragino visus boikotuoti „Poezijos pavasarį“, kuris sutapo su Vinco Mykolaičio-Putino mirtimi..

Nakvojome palapinėse pušyne netoli Pažaislio. Persi-

rengti neturėjome kuo, sausų rūbų nebuvo, todėl susiglaudusios su Judita plepėjome, iš paskutiniųjų bandydamos sušilti ir sulaukti ryto. Aplinkui aidėjo nemiegančių kolegų balsai, šurmuliavo naktinis gyvenimas. Staiga į mūsų palapinę įgriuvo Paulius Širvys su savo plačiu pilku kareivišku apsiaustu, kuris buvo tarsi neatskiriama jo kūno dalis.

– Mergos, mergos! – šaukė poetas. – Greičiau įsileiskit mane. Mane tuoj užmuš!

– Kas gi tave užmuš, Pauliau? – duetu paklausėme. – Tu gi toks geras, ir visi tave myli.

– Netyčia įgriuvau į svetimos bobos palapinę. Tai dabar ateis jos vyras ir mane užmuš...

Kaip įmanydamos paguodėm savo plunksnos brolių, sakydamos, kad čia nėra jokių svetimų boby, jokių vyrų, norinčių pasikėsinti į Pauliaus gyvybę, ir jokių blogų darbų, dėl kurių verta būtų ką nors užmušti. Paulius greitai apsiramino ir išėjo.

Kitą kartą šventės metu nakvojome Kaune, „Baltijos“ viešbutyje. Ry tą bufetė atsistojome į eilutę prie kavos. Priešais mus jau lūkuriavo Paulius Širvys.

– Jums kavos, draugas Pauliau? – maloniai paklausė bufetininkė.

– Ne-e, – kreivai nusišypsojo Paulius ir atsisuko į mudvi su Judita. – Narkomanės tai jos, – Paulius parodė į mus pirštu. – Aš tai alkoholikas. Man šimtogramio. Joms – kavos.

Po daugelio metų Lietuvos pasiuntinybėje Londone ambasadorius manęs paklaus:

– Sakykite, ar tas nuotykis su Širviu Kauno viešbutyje buvo iš tikrųjų, ar čia sukurtas toks anekdotas?

– Buvo buvo, – linksmi atsakiau. Galiu paliudyti. Matyt, tas „anekdotas“ vertas išlikimo, jeigu šitiek metų gyvas... Kaip ir nuostabus poetas Paulius Širvys.

Kartą pavėlavusios į kažkokį svarbų susirinkimą, kuriame buvo svarstomi kandidatai į visos Sąjungos rašytojų suvažiavimą, sėdėjome su Judita ant laiptelių ties tarpueiliu šalia Pauliaus Širvio. Prezidiumas išrinko dešimt delegatų. Visi vyrai.

– Ar visi sutinkate? Reikia balsuoti? Vienbalsiai? Kas prieš? – valdišku balsu paklausė pirmininkaujantis kritikas.

– Aš – prieš! – salėje nuo laiptelių nugriaudėjo Pauliaus Širvio balsas. – Reikia bobos! Bent vienos bobos!

Pirmininkaujantis dar sykį pakartojo savo nuobodžią maldele užbaigdamas:

– Tai visi už?

– Aš prieš! – dar aršiau sugriaudėjo Pauliaus balsas. – Reikia bent vienos bobos!

Kai ir tada Pauliaus balsas į dangų nenuėjo, jis garsiai suriko:

– Tai kas jūs pagaliau esate – musulmonai ar peder...

Išsigandusios neleidome jam užbaigti sakinio, nors jau visi, išskyrus susirinkimo prezidiumą, juokėsi. Bet iš dainos žodžio juk neišmėsi... Ypač iš Pauliaus dainos. Džiaugėmės su Judita, kad mums tikrai nereikės važiuoti ten, kur visai nenorėtume, įvertinusios garbingą ir teisingą mūsų plunksnos brolio kovą už lygias moterų teises.

Kiek prisimenu, gyvas būdamas Paulius niekada nebuvo įvertintas jokia svarbia literatūros premija. Bet buvo *tikras* liaudies poetas ir be jokių apdovanojimų.

Dabar, kai žiūriu į mūsų kieme tebeaugantį Pauliaus pasodintą berželį, matau, koks jis liaunas ir tiesus, ir, kad

ir kaip keista, kur kas aukštesnis už visus senus, augalotus ir vešlius kiemo medžius.

Vėliau atsiradę poezijos festivaliai, šventės, seminarai ar kūrybos namai įvairiuose kraštuose mums buvo vertinigi tuo, kad suteikdavo tam tikrų galimybių pamatyti kitus kraštus ir patirti nepakartojamą džiaugsmą bendrauti su kolegomis iš įvairiausių šalių. Jokios bukos ideologijos šito atimti iš mūsų nepajėgė. Slapta skaitėme nepageidaujamą literatūrą ir saugojom savo nuomonės nuo nepageidaujamų ausų, kurias kartais būdavo ne taip ir sunku atpažinti.

Kūrybos namai buvo gana populiarius būdas pasiėmus nebaigtą rankraštį išdumti prie šiltos jūros, kad jį užbaigtum ar netgi, įkvėpęs šilto jūros oro, pradėtum ką nors naujo. Žinoma, genialaus. Nors lūkesčiai dažnai nepasiteisindavo, vis dėlto nemažai kūrinių gimdavo būtent atsitraukus nuo įprasto gyvenimo kasdienybės. Kelialapio kainos rašytojams buvo gana prieinamos, gaudavai, kad ir nedidelį, kambarėlį, bet su rašomuoju stalu, maistą valgykloje, o jūrą su kalnais ir, sakykim, Jaltos saule – nemokamai.

Tąsyk Jaltoje iš Lietuvos buvome trise: Leonidas Jacinevičius, Saulius Šaltenis ir aš.

Kiekvieną rytą valgyklos koridoriuje mus linksmينو šmaikšti skelbimų lenta. Rašytojams, pasirodo, išmonės netrūko. Kažkas keitė savo keturiasdešimtmetę žmoną į dvi po dvidešimt, kažkas ieškojo asistentės erotiniam romanui rašyti, o kažkas, nusivylęs talento stoka, maldavo paaukoti priešlaikiniam lėktuvo bilietui į namus...

Tą rytą ir man kilo noras pajuokauti. Tik ne skelbimų lentoje. Pasikviečiau į pagalbą Saulių Šaltenį, ir jis mielai sutiko prisidėti prie „kūrybinio projekto“, kaip kad dabar

sakoma apie kiekvieną smegenų virptelėjimą. Bet tasyk tai buvo tik paprastas pokštas.

Valgykloje maistas būdavo pakenčiamas, bet labai nuobodus. Kotletuose rasdaviai daugiau duonos negu mėsos, vandeningos košės be skonio, o šlapios dešros griežinėliai didelio apetito taip pat nekeldavo. Visą mėnesį maitintis tokiu maistu gerokai įgrisdavo. Tiesa, jį nesunkiai galima būdavo nuskalauti geru vietiniu vynu spalvingose užėigose.

Kiekvieną rytą atėję į valgyklą rasdavome ant languotų sąsiuvinio lapelių surašytą kitos dienos valgiaraštį ir paukščiuku turėdavome pažymėti pasirinktą patiekalą iš dviejų siūlomų. Atėjome su Sauliumi anksti, dar prieš atidarant valgyklos duris, surinkome visus lapelius ir pakeitėme juos savais.

Mūsų meniu buvo kur kas patrauklesnis. Pusryčiams siūlėme pasirinktinai juodųjų arba raudonųjų ikų, pietums keptą paršelių ar elnienos kumpį, o vakarienei – neegzistuojantį suvereno paštetą, kurį galima būtų surasti tik Haufo pasakoje, bet rašytojai šito nežinojo. Gal neskaitė vaikystėje pasakų.

Reakcija buvo neįtikėtina. Valgyklos salė ūžė kaip avilys. Vieni sakė, kad seniai galima buvo tikėtis ypatingos komisijos iš Maskvos, atsakingos už viešąjį, bet ne visai viešą maitinimą, kiti pirmuosius apšaukė kvailiais, tikindami, kad ranka ranką plauna ir visos komisijos paperkamos, treči spėjo, kad į svečius atvažiuoja ypatingi svečiai. Gal net iš paties Kremliaus. Mūsų pokštas, žinoma, greitai išaiškėjo, kilo sumaištis virtuvėje ir administracijos patalpoje, bet mes neprisipažinome ir netrukus viskas nurimo. Juk su tais rašytojais visko pasitaiko. Bet įdomiausia buvo

tai, kad maistas iš tiesų pagerėjo: kotletuose pastebimai sumažėjo duonos kiekis.

Kartą iš kūrybos namų išėjau pakvėpuoti jūros oru lydimu vieno moldavų poeto. Miestelio centre poetas pradingo, galbūt užstrigęs kokiam nors bare, todėl jo nesulaukusi patraukiau savais keliais. Bet pakeliui į kūrybos namus staiga pasivijęs mane užkalbino vyriškis, apsistojęs tuose pačiuose namuose, vertėjas iš japonų kalbos. Iš lėto lipdami į kalną kalbėjomės apie japonų kultūros ypatumus, nelengvą vertėjo darbą ir kitus kasdienius kuriančio žmogaus rūpesčius. Taip ir nespėjau įsidėmėti, iš kur atvyko mano pašnekovas. Mūsų keliai daugiau niekur nesusidūrė, be to, šitas aukštas ir išvaizdus vyresnio amžiaus vyriškis, be japonų kultūros, manęs tikrai nedomino. Ir ačiū Dievui. Jau tą pačią popietę kažkas pranešė, kad su manim norinti pasišnekėti viena poetė iš Sibiro. Ant suolo manė pasitikti ori žila moteris, apsigobusi prabangia Orenburgo skara. Tikrai ne iš sykio supratau, ko jai iš manęs reikia. Jokios kalbos apie poeziją ar Lietuvą nebuvo. Tik po gero pusvalandžio, kai ji ėmė kalbėti apie raganavimus, kurie nesvetimi Sibiro platybių gyventojams, apie tai, kaip užkeikiamos jaunos moterys, viliojančios ne joms skirtus vyrus, ir apie tai, kaip aš sugebu išėjusi į miestelį su vienu vyriškiu grįžti jau su kitu, pradėjau susivokti... Na, tiek mano fantazija nebūtų išnešusi, kad mirtinai įsimylėjusi japonų specialistą, kaip kad paaiškėjo vėliau, Sibiro poetė mane užkerėtų savo juodaisiais kerais... Kūrybos namai yra kūrybos namai, pasakiau sau. Juose yra vietos visokiausių žanrų kūrybai. O sena įsimylėjusi moteris kerštaudama gali daug nuveikti. Dėl viso pikto visais įmanomais būdais stengiausi išvengti susitikimo su poete iš Sibiro, kuriame, pasirodo, užkerėti

žmogų vieni juokai. Gal netgi lengviau, nei parašyti eilėraščių.

Pagarsėję Strugos literatūriniai vakarai Makedonijoje buvo jau visai kas kita. Ten užkerėti galėjo tik pati poezija. Autobusas, gabenantis svečius į viešbutėlį ant stataus kalno, staiga sustojo papėdėje. Nežinia ant ko supykęs ar su kažkuo susipykęs vairuotojas išmetė mus su visais lagaminais iš autobuso ir nuvažiavo, neprataręs nė žodžio. Turėjome kapstyti patys. Pradėjo snyguriuoti, ir kalno keliukus bemat padengė slidaus sniego sluoksnis. Ori pagyvenusi prancūzų poetė, įsikibusi į oraus pagyvenusio vokiečių kritiko ranką, vis dar karštai aptarinėjo poezijos reikšmę moderniam pasaulyje, kol galiausiai kartu su savo lagaminais nusivertė į griovį. Man pasisekė. Jaunas bulgarų rašytojas tempė ant nugaros mano lagaminą, svirduliuodamas slidžiu keliuku. Kai ėmiau atsiprašinėti už sukeltus nepatogumus, jis tiesmukiškai atsakė:

– Kiekvienas nešame savo kryžių. Laimė, čia tik tavo lagaminas. Būtų kur kas blogiau, jeigu reikėtų ant pečių tempti tave pačią.

Bet įdomiausia laukė dar prieš akis.

Teatras, kuriame vyko poezijos skaitymai, buvo sauskimšas. Scena puošniai išdekoruota, tarsi vyktų iškilmingas operos žvaigždžių koncertas. Net šviesas imta taikyti pagal mūsų apdarų spalvas. Niekio panašaus dar nebuvo mačiusi literatūrinių skaitymų metu. Rengėjai pageidavo, kad skaitytume be lapelių, todėl tekstus, pagal išgales, turėjome mokėti mintinai ir pateikti savo gimtąja kalba.

Didžiavausi, kad mane pristatė ne kaip rašytoją iš didžiosios šalies, o iš Lietuvos. Pasirinkau trumpą trijų posmelių eilėraščių, kurį mokėjau mintinai, gerai kaip savo

penkis pirštus, nes jau šimtus kartų buvau jį skaičiusi įvairiomis progomis Lietuvoje. Užlipau ant scenos. Prožektorius plieskė tiesiai į veidą. Pradėjau. Pabaigusi pirmą posmelį supratau, kad jau ir pabaigiau. Žemė, išslydusi iš po kojų, nusinešė ir visus kitus eilėraščio žodžius. Beliko tik antrą kartą pakartoti tą patį posmelį, nes jį vienintelį teprisiminiau. Bet kai šitaip nutiko ir su trečiu posmeliu, nieko kito neliko, kaip dar kartą pakartoti pirmąjį. Apsiraminau pagalvojusi, kad juk, šiaip ar taip, salėje sėdintys lietuviškai nesupranta. Mano laimei, taip ir buvo. Tik vienas kolega, įdėmiai klausęs poetų kūrybos, priėjęs man tarė:

– Sveikinu. Įdėmiai klausiausi. Buvo labai gražu. Niekada nemaniau, kad lietuvių kalba tokia melodinga ir tokia įsimenanti, – nuoširdžiai kalbėjo jis.

Kurgi ne, pagalvojau. Pakartok tris kartus iš eilės tuos pačius žodžius... Net ir asilas suprastų, kokie jie melodingi.

Tačiau tikrą išskirtinumą pajutau nuvykusi į Literatūros dienas Uzbekistane. Ne, visai ne todėl, kad parašiau gražų eilėraštį apie žvaigždžių skaičiuotoją Ulugbeką, su grupe apsilankiusi jo stebuklingoje viduramžių observatorijoje Samarkande.

Tą kartą nakvojome prabangiam Taškento viešbutyje, ir vidury nakties kambaryje pasigirdo skambutis. Mane kvietė prie telefono. Viešbučio administratorė, vargais negalais ištarusi mano pavardę, pranešė, kad vienas labai svarbus miesto asmuo laukia manęs vestibulyje. Atsakiau, kad čia koks nors nesusipratimas, kad jau miegu ir su jokių asmeniu nesu susitarusi. Bet balsas ragelyje darėsi vis griežtesnis. Balsas sakė, kad *šitam* ponui niekas nie-

kada negali sakyti „ne“. Svarbus asmuo pageidauja pasikalbėti su moterimi iš Lietuvos, nes su tokia dar niekada nėra kalbėjęs. Padėjau ragelį. Kambario kaimynė, vietos žurnalistė, turėjusi spaudoje aprašyti vykstantį renginį, pakėlė nuo pagalvės mieguistą galvą.

– Nejuokauk, – perspėjo mane. – Žinai, čia kiek kitokie papročiai nei jūsų Europoje. Turi nusileisti žemyn. Greičiausiai tai labai svarbus žmogus. Gal net mūsų miesto galva. Gali kilti nemalonumų, jų nenuspėsi.

Telefonas suskambo dar sykį, ir aš supratau, kad kitos išeities nėra. Prižadinau jau miegojusius Alfonsą Bieliauską ir Mykolą Sluckį. Nė žodžio netarę, jie riteriškai pasizadėjo manęs nepalikti.

Viešbučio vestibulyje mūsų laukė aukštas, tobulo sudėjimo, juodų degančių akių vyriškis, šiek tiek linguojantis į šonus. Pamatęs mus tris, jis, atrodo, nė kiek nenustebo ir netgi apsidžiaugė. Atsiprašė už vėlyvą susitikimą. Tada prisiminiau, kad jau mačiau jį sėdintį prezidiume per šventės atidarymą. Tai *galėjo* būti miesto galva... Galantiškai nusišypsojęs pasakė, kaip myli Lietuvą, ir pakvietė sėstis į jo laukiantį automobilį su vairuotoju, kuris ir veš mus pasigrožėti naktinio Taškento vaizdais.

Ekskursija po naktinį Taškentą buvo ištis išpūdinga. Į viešbutį grįžome gerokai po vidurnakčio. Prieš atsisveikindamas „labai svarbus asmuo“, kaip jį įvardino viešbučio administratorė, atsisuko į mane, šiek tiek atsirėmęs į laiptų turėklą, ir iškilmingai tarė:

– O dabar, poete iš Lietuvos, aš pasiruošęs iki ryto išpildyti bet kokią tavo pageidavimą. Prašyk, ko tik panorėsi, ir liksiu labai išsižeidęs, jeigu pažeminsi mane, nieko nenorėdama.

Buvau drąsi, nes šalia tebestovėjo du vyrai, plunksnos broliai iš Lietuvos. Žvilgterėjusi į rūsįje įsikūrusį barą, seniai baigusį savo darbo valandas, su grėsminga iškaba „Inturist“, kas anais laikais reiškė, kad čia aptarnaujami tik užsieniečiai ir tik už valiutą, pasakiau:

– Būsiu labai dėkinga, jeigu leisite man čia atsigerti geros kavos.

Toliau viskas vyko tarsi pamojus burtų lazdele... Vos ne tą pačią akimirką viduryje nakties nežinia iš kur atsirado barmenas, padavėja ir dar kažkas, kas turėjo „nukenksminti“ signalizaciją ir įžiebtį baro šviesas. Akimirksniu suūžė kavos aparatas. Jeigu būčiau žinojusi, gal mano norai būtų buvę kur kas kuklesni... Bet, pavargę nuo naktinių nuotykių, sėdėjome prie stalelio ir iš tiesų labai laukėme kavos, šalies papročiu visas dienas gėrę tik arbatą. Apie mus šokinėjo baro darbuotojai ir pats „labai labai svarbus asmuo“, nors ne itin išgalėdamas, nes atsidarius barui kiek silpniau laikėsi ant kojų.

Kai draugiškai atsisveikinome ir atsibučiavome, pažadėję Lietuvai parvežti glėbius karščiausių linkėjimų, mano plunksnos broliai tarė:

– Ačiū tau. Kava buvo labai skani.

Antrąją „Babilonų“ knygą pavadinau „Paslapties babilonai“. Nes visas mūsų gyvenimas yra paslaptis: gimimas, mirtis ir kiekviena diena. Juk atsibudę rytą dar nežinome, kuo ta diena baigsis.

Violeta Palčinskaitė

© Aidos Chlebinskaitės nuotr.

Garsi poetė, dramaturgė, trisdešimties knygų autorė Violeta Palčinskaitė prieš ketvertą metų išleido atsiminimų knygą „Atminties babilonai, arba Aš vejuos vasarą“, nors buvo tvirtai sau pažadėjusi niekada nerašyti memuarų. Knyga sulaukė didelio skaitytojų dėmesio ir galbūt jis labiausiai paskatino poetę grįžti prie šio žanro.

Knygoje sutinkame būrį žinomų kūrėjų, kartu su autore keliaujame po Lietuvą ir pasaulį, patenkame į netikėčiausias situacijas. Čia „veikia“ ir Paulius Širvys, Juozas Miltinis, Donatas Banionis bei užsienio rašytojai, su kuriais poetei teko susitikti įvairiausiomis aplinkybėmis.

Su puikiu humoru papasakota kelionė laiku iliustruota eilėraščiais. Čia pateikiamos gyvenimiškos istorijos, kurių liudininkė, o dažnai ir dalyvė yra pati rašytoja, leis skaitytojui ne tik patirti tikrą skaitymo malonumą, bet ir rasti atsakymą į dažnai užduodamą klausimą: iš ko, kaip gimsta nesenstantis eilėraštis?

Pirkite internetu
www.tytoalba.lt